

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

กระแสโลกาภิวัตน์ได้ผลักดันให้ประเทศต่างๆจำเป็นต้องเปิดประเทศเพื่อรองรับการขยายตัวของทุนจากทุกมุมโลก อันเป็นทางลัดไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตน การเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการแข่งขัน ทางด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก สำหรับในประเทศที่มีระบบ เศรษฐกิจแบบเปิด การค้าระหว่างประเทศจะมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นกลไกในการพัฒนา นำความเจริญมาสู่ประเทศรวมทั้งมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เศรษฐกิจของประเทศ มีการขยายตัว นอกจากนี้การค้าระหว่างประเทศยังก่อให้เกิดแรงกดดันจากการกีดกันทางการค้าที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้กลุ่มประเทศต่าง ๆ พิจารณาเห็นว่า วิธี ที่จะหลีกเลี่ยงจากแรงกดดันทางการค้าไปนั้น ควรมีการรวมตัวกับประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง เพื่อตั้งองค์การความร่วมมือระหว่างกัน ซึ่งการรวมกลุ่มดังกล่าวในด้านหนึ่ง อาจเป็นการปกป้องรักษาผลประโยชน์ และเพิ่มอำนาจต่อรองในการเจรจาทางการค้า ขยายตลาด และความร่วมมือด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการแข่งขันภายในกลุ่มประเทศสมาชิก ลดอำนาจ การผูกขาด ประชาชนได้บริโภคสินค้าราคาถูกรวมทั้งเพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ ในกลุ่มประเทศสมาชิก แต่ในขณะเดียวกัน ก็อาจมีผลเป็นการกีดกันทางการค้า ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการค้าของประเทศนอกกลุ่ม ความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคอาเซียนก็จัดเป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่มีบทบาทสำคัญ กลุ่มหนึ่งของโลกเช่นกัน

อาเซียน (Association of Southeast Asian Nations: ASEAN) หรือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 ตามปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) ที่ลงนามโดย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ต่อมา บรูไน ดารุสซาลาม ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2527 เวียดนามได้เข้าร่วมเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ลาวและพม่าเข้าร่วมเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 และกัมพูชาเมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2542 อาเซียนมีจำนวนสมาชิกรวมทั้งสิ้น 10 ประเทศ และได้รวมกลุ่มมาจนกระทั่งปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ดังนี้ (1) ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในภูมิภาค (2) รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค และ (3) ใช้เป็นเวทีแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งภายในภูมิภาค ที่ผ่านมาอาเซียนตระหนักดีว่า ภูมิภาคที่มีสันติภาพ

เสถียรภาพความมั่นคง และความเปราะบาง จะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศให้เจริญรุดหน้า อาเซียนจึงมุ่งมั่นที่จะขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างกันมาโดยตลอด ยกตัวอย่างเช่น การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนหรืออาฟตา (ASEAN Free Trade Area: AFTA) ในปี พ.ศ. 2535 เพื่อส่งเสริมการขยายตัวทางการค้าโดยการเร่งลดภาษีสินค้าและยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีภายในอาเซียน และในปี พ.ศ. 2543 อาเซียนยังได้ประกาศความริเริ่มเพื่อการรวมกลุ่มของอาเซียน (Initiative for ASEAN Integration: IAI) เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกของอาเซียนในการปรับตัวรวมกลุ่มเศรษฐกิจของอาเซียน เป็นต้น หลังจากที่มีการดำเนินการไปสู่ การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ได้บรรลุเป้าหมายในปี พ.ศ. 2546 อาเซียนได้ให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยในที่ประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ 8 ในปี พ.ศ. 2545 ผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบให้อาเซียนกำหนดทิศทาง การดำเนินงานแน่ชัดเพื่อมุ่งไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community: EEC) ในระยะแรกเริ่ม และให้อาเซียนปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานภายในของอาเซียนให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แผนการดำเนินการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงเป็นการต่อยอดการดำเนินงานและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ของอาเซียนที่เริ่มต้นจากการร่วมมือในการลดภาษีศุลกากรระหว่างประเทศในกลุ่มสมาชิกให้เหลือระดับต่ำแล้วพัฒนามาจัดตั้งเป็นเขตการค้าเสรีอาเซียน และขยายไปถึงการร่วมมือทางการค้า บริการ และการลงทุนในเวลาต่อมา

ต่อมาในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 9 ณ เกาะบาหลี สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ในปี พ.ศ. 2546 ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อให้เกิดประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี พ.ศ. 2563 โดยจะประกอบด้วย 3 เสาหลัก (pillars) ได้แก่ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community: ASC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) สำหรับการดำเนินการไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผู้นำอาเซียนทั้ง 10 ชาติ ได้เห็นชอบในที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 12 จัดขึ้น ณ เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์ ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2550 ที่จะเร่งรัดให้อาเซียนไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้สำเร็จภายในปี พ.ศ. 2558 จากเป้าหมายเดิมปี พ.ศ. 2563 ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับอาเซียนและเพื่อผลักดันให้อาเซียนเป็นศูนย์กลางภายในภูมิภาค(สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา พ.ศ. 2553)

สปป.ลาวมีความพยายามพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ประเทศออกมาจากบัญชีรายชื่อประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด (Least Developed Countries : LDCs) ให้ได้ภายในปี พ.ศ. 2563 โดยการปฏิรูประบบเศรษฐกิจเสรีเมื่อปีพ.ศ. 2529 ใช้ “นโยบายจินตนาการใหม่”(NEM : New Economic Mechanism) เน้นความสำคัญของระบบราคาที่เป็นไปตามกลไกตลาด และการบริหารในเชิงธุรกิจมากขึ้น อีกทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศมากขึ้น ซึ่งเห็นได้จากการเป็นสมาชิกองค์กรระหว่างประเทศ เช่น ปีพ.ศ. 2495 : องค์การสหประชาชาติ ปีพ.ศ. 2504 : กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ปีพ.ศ. 2507 : กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ปีพ.ศ. 2535 : ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง(GMS) ปีพ.ศ. 2540 : สมาชิกอาเซียน ปีพ.ศ. 2546 : ยุทธศาสตร์ความร่วมมือ ทางเศรษฐกิจ อิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) และเมื่อไม่นานมานี้ ในวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2555 ได้ถูกรับเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก(WTO)เป็นต้น และปรับปรุงพื้นฐานโครงสร้างจากประเทศ Landlocked เป็นประเทศ Land link

สปป.ลาวเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล ซึ่งตั้งอยู่บนใจกลางของคาบสมุทรอินโดจีน ระหว่างละติจูดที่ 14 - 23 องศาเหนือลองจิจูดที่ 100 - 108 องศาตะวันออก มีพื้นที่โดยรวมประมาณ 236,800 ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็นพื้นดิน 230,800 ตารางกิโลเมตร พื้นน้ำ 6,000 ตารางกิโลเมตร โดยตลอดแนวชายแดนของ สปป.ลาว ซึ่งมีความยาวรวมประมาณ 5,180 กิโลเมตร ล้อมรอบด้วยชายแดนของประเทศเพื่อนบ้าน 5 ประเทศ ดังนี้ 1. ประเทศจีนทางด้านทิศเหนือ (505 กิโลเมตร) 2. ประเทศไทยทางด้านทิศใต้และทิศตะวันตก(1,835 กิโลเมตร) 3. ประเทศกัมพูชาทางด้านทิศใต้ (535 กิโลเมตร) 4. ประเทศเวียดนามทางด้านทิศตะวันออก(2,069 กิโลเมตร) 5. ประเทศพม่าทางด้านทิศตะวันตก (236กิโลเมตร) ความยาวพื้นที่ สปป.ลาว ตั้งแต่เหนือจรดใต้ยาวประมาณ 1,700 กิโลเมตร ส่วนที่กว้างที่สุดกว้างประมาณ 500 กิโลเมตร และที่แคบที่สุดประมาณ 140 กิโลเมตร(สถิติประจำปี ค.ศ. 2008, คู่มือการค้าและการลงทุน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พ.ศ. 2553)

สปป.ลาวพยายามขยายการค้ากับประเทศต่างๆอย่างกระตือรือร้น และได้ปรับปรุงนโยบายการค้าต่างประเทศของตัวเองเพื่อให้มีความโปร่งใส รัฐบาลแห่งสปป.ลาวดำเนินการขยายความร่วมมือทางการค้ากับประเทศต่างๆในโลก ถึงขณะนี้สปป.ลาวได้มีความร่วมมือทางการค้ากับมากกว่า 50 ประเทศในโลก ซึ่งประเทศคู่ค้าหลักคือ ไทย เวียดนาม ออสเตรเลีย เกาหลีใต้ มาเลเซีย ฝรั่งเศส เยอรมนี ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ สปป.ลาวลงนามข้อตกลงการค้ากับ 18 ประเทศ คือ อาร์เจนตินา เบลารุส ฮังการี กัมพูชา จีน อินโดนีเซีย อินเดีย เกาหลีใต้ ญูเวต มาเลเซีย มองโกเลีย พม่า ฟิลิปปินส์ รัสเซีย ไทย ตุรกี สหรัฐอเมริกา และเวียดนาม สปป.ลาวมีโอกาสเข้าสู่ตลาดต่างประเทศภายใต้สิทธิพิเศษแบบฝ่ายเดียว และหลายฝ่าย จากประเทศที่พัฒนาแล้ว และ

ประเทศกำลังพัฒนา 47 ประเทศ¹ ในฐานะเป็นประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด สปป.ลาวได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าแบบฝ่ายเดียวภายใต้ระบบสิทธิพิเศษทางการค้าแบบทั่วไป(GSP)จาก 35 ประเทศ คือ สหภาพยุโรป(EU)² ออสเตรเลีย เบลารุส แคนาดา ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ รัสเซีย สวิตเซอร์แลนด์ และตุรกี นอกจากนี้ สปป.ลาวได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าแบบฝ่ายเดียวภายใต้สัญญาการค้าเอเชีย-แปซิฟิก(APTA)แก่ประเทศพัฒนาน้อยจากประเทศจีน อินเดีย เกาหลีใต้และศรีลังกา สปป.ลาวยังได้รับสิทธิพิเศษในการลดหย่อนภาษีจากประเทศที่มีเศรษฐกิจใหญ่ คือ จีน เกาหลีใต้ ใต้หวัน และอินเดีย สปป.ลาวยังได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีภายใต้กรอบสัญญาเขตการค้าเสรีประเทศสมาชิกอาเซียน³(AFTA/CEPT ซึ่งปัจจุบันเป็น ATIGA) อาเซียน-จีน อาเซียน-เกาหลีใต้ อาเซียน-ญี่ปุ่น อาเซียน-อินเดีย อาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์(โอกาสเข้าสู่ตลาดต่างประเทศของ สปป.ลาว, ก.ศ. 2009)

นับจากการเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนมูลค่าการค้าระหว่างประเทศโดยรวมของสปป.ลาว มีแนวโน้มขยายตัว มาโดยตลอด จาก 977 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2544 เป็น 5,705 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2553 (ดูตารางที่ 3.1.2) มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้น จาก 328 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2544 เป็น 2,441 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2553 ขณะเดียวกันมูลค่าการนำเข้าสินค้าเพิ่มขึ้นจาก 649 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2544 เป็น 3,264 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2553 มูลค่าที่เพิ่มจากภาคการค้า ระหว่างประเทศจึงมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศ (Gross Domestic Product-GDP) ซึ่งจะเห็นได้ว่าผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศ ในปี พ.ศ. 2544 มีมูลค่าเท่ากับ 1,769 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และในปี พ.ศ. 2553 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นเป็น 7,318 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 7.13 (ดูตารางที่ 1.1) ทั้งนี้เป็นผลมาจากภาคการค้า ระหว่างประเทศมีปริมาณการค้าเพิ่มขึ้น

ส่วนในด้านของอัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออก และการนำเข้าระหว่าง ประเทศโดยรวมของสปป.ลาว นั้น พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2544 ถึงปี พ.ศ. 2545 อัตราการขยายตัวของมูลค่าการส่งออก มีแนวโน้มในการขยายตัวไม่มาก (ดูตารางที่ 1.2) จนกระทั่งในช่วงหลังปีพ.ศ. 2546

¹ สหภาพยุโรป(EU)27 ออสเตรเลีย แคนาดา ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ สวิตเซอร์แลนด์ เบลารุส รัสเซีย ตุรกี เกาหลีใต้ มาเลเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ จีน เวียดนาม อินเดีย ศรีลังกา และไต้หวัน

² สหภาพยุโรป(EU)มี (27) ประเทศ คือ ออสเตรีย เบลเยียม บัลแกเรีย ไชปรัส สาธารณรัฐเช็ก เดนมาร์ก เอสโตเนีย ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ฮังการี ไออร์แลนด์ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก ลิทัวเนีย ลักเซมเบิร์ก มอลตา เนเธอร์แลนด์ โปแลนด์ โปรตุเกส โรมาเนีย สโลวาเกีย สโลวีเนีย สเปน สวีเดน สหราชอาณาจักร

³ ประเทศสมาชิกอาเซียนมีทั้งหมด 10 ประเทศ คือ บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย สปป.ลาว มาเลเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม

ตารางที่ 1.1 สถิติทางเศรษฐกิจที่สำคัญของ สปป.ลาว ปีพ.ศ. 2544-2553

ปี พ.ศ.	ผลิตภัณฑ์ มวลรวม ภายในประเทศ GDP(ล้าน USD)	อัตราการ เจริญเติบโต GDP(%)	GDP ต่อหัว (USD)	ประชากร (ล้านคน)	อัตราเงินเฟ้อ (ร้อยละต่อปี)
2544	1,769	5.75	327	5.4	7.81
2545	1,830	5.92	320	5.4	10.63
2546	2,149	6.07	362	5.5	15.49
2547	2,507	6.36	417	5.6	10.46
2548	2,718	7.11	475	5.7	7.16
2549	3,490	8.62	591	5.8	6.80
2550	4,260	7.60	712	5.9	4.52
2551	5,478	7.82	904	6.0	7.63
2552	5,907	7.50	954	6.1	0.03
2553	7,318	8.53	1,158	6.2	5.98
เฉลี่ย		7.13			

ที่มา: Databank.worldbank.org ค้นเมื่อ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2555

กลับพบว่าอัตราการขยายตัวของการส่งออกมีแนวโน้มขยายตัวค่อนข้างสูง ซึ่ง แสดงถึงการผลิตภายในประเทศมีการเจริญเติบโตอยู่ในสถานการณ์ที่ดี ส่วนในด้านอัตราการขยายตัวของมูลค่าการนำเข้า พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2544 ถึงปี พ.ศ. 2545 ไม่มีการขยายตัว จนกระทั่งในช่วงหลังปี พ.ศ. 2546 กลับพบว่าอัตราการขยายตัวของการนำเข้ามีแนวโน้มขยายตัวค่อนข้างสูง ซึ่ง แสดงถึงอำนาจซื้อของสปป.ลาวเพิ่มสูงขึ้น ซึ่ง สอดคล้องกับ GDP ต่อหัว(ดูตารางที่ 1.1)ของประชาชนลาวเพิ่มขึ้นทุกปี จาก 327 ดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2544 เป็น 1,158 ดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2553 จากที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของสปป.ลาว เติบโตอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544 - 2553 นอกจากนี้มูลค่าการส่งออก-นำเข้าของสินค้าต่างๆ ก็มีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของสปป.ลาว ว่ากำลังมีการเจริญเติบโตและ พร้อมเปิดรับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้แล้วการที่มูลค่าการส่งออก-นำเข้าเพิ่มขึ้นส่งผลต่อการจ้างงานและรายได้ของประชาชนภายในประเทศเช่นเดียวกัน ซึ่งพบว่ากำลังซื้อของชาวลาวเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 1.2 มูลค่าการค้าระหว่างประเทศโดยรวมของ สปป.ลาว ปีพ.ศ. 2544-2553

ปี พ.ศ.	มูลค่าการส่งออก (ล้านUSD)	มูลค่าการนำเข้า (ล้าน USD)	มูลค่าการค้า (ล้านUSD)	อัตราการเจริญเติบโต การส่งออก (%)	อัตราการเจริญเติบโต การนำเข้า (%)	สัดส่วน การส่งออกต่อ GDP(%)	สัดส่วน การนำเข้า ต่อ GDP(%)
2544	328	649	977	-	-	18.54	36.69
2545	334	642	976	1.83	-1.08	18.25	35.08
2546	367	722	1,089	9.88	12.46	17.08	33.60
2547	440	974	1,414	19.89	34.90	17.55	38.85
2548	608	1,135	1,743	38.18	16.53	22.37	41.76
2549	1,084	1,478	2,562	78.29	30.22	31.06	42.35
2550	1,155	1,886	3,041	6.55	27.60	27.11	44.27
2551	1,402	2,532	3,934	21.39	34.25	25.59	46.22
2552	1,985	2,611	4,596	41.58	3.12	33.60	44.20
2553	2,441	3,264	5,705	22.97	25.01	33.36	44.60
					เฉลี่ย	24.45	40.76

ที่มา: International Trade Centre คำนวณเมื่อ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2555 และจากการคำนวณ

อย่างต่อเนื่อง ซึ่ง แสดงจากขบวนการมีรายได้อัตราเพิ่มขึ้นทุกปี แม้ว่ารายได้ดังกล่าวจะยังไม่สูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ แต่แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของรายได้ต่อหัว ทำให้ชาว ลาวเพิ่มอำนาจซื้อของตัวเองได้สูงขึ้น และย่อมส่งผลดีต่อการค้า การลงทุนภายในประเทศ

ในช่วงปี พ.ศ. 2544 ถึงปี พ.ศ. 2553 สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ แร่ธาตุร้อยละ 22.67 ทองแดงร้อยละ 21.50 เชื้อเพลิงธรรมชาติ น้ำมัน ผลิตภัณฑ์กักตุน ฯลฯ ร้อยละ 16.33 ไม้และผลิตภัณฑ์ ไม้ร้อยละ 9.14 เครื่องนุ่งห่มเครื่องประดับที่ไม่ได้ทำจากด้ายร้อยละ 7.07 เครื่องนุ่งห่ม เครื่องประดับ ที่ทำจากด้ายร้อยละ 6.71 กาแฟ ชา และเครื่องเทศร้อยละ 2.29 ัญชีร้อยละ 2 ยางพาราร้อยละ 1.40 และอื่นๆร้อยละ 10.89 ส่วนสินค้านำเข้า ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิงและแก๊สหุงต้มร้อยละ 19.08 ยานพาหนะและชิ้นส่วนร้อยละ 15.14 หม้อไอน้ำ เครื่องจักร เครื่องปฏิกรณ์ร้อยละ 12.63 อุปกรณ์ ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ร้อยละ 5.94 เหล็กและเหล็กกล้าร้อยละ 3.21 สิ่งของที่มาจากเหล็กและเหล็กกล้า

ตารางที่ 1.3 มูลค่าการค้าระหว่างสปป.ลาว กับอาเซียน ปีพ.ศ. 2544-2553

ปี พ.ศ.	มูลค่าการส่งออก ไปอาเซียน (ล้านUSD)	มูลค่าการนำเข้าจาก อาเซียน (ล้านUSD)	มูลค่าการค้า(ล้าน USD)	อัตราการเจริญเติบโตการ ส่งออก(%)	อัตราการเจริญเติบโตการ นำเข้า(%)	สัดส่วนการส่งออกต่อการ ส่งออกรวม (%)	สัดส่วนการนำเข้าต่อการ นำเข้ารวม (%)
2544	158	505	663	-	-	48.17	77.81
2545	157	495	652	-0.63	-1.98	47.01	77.10
2546	168	533	701	7.01	7.68	45.78	73.82
2547	190	692	882	13.10	29.83	43.18	71.05
2548	339	887	1,226	78.42	28.18	55.76	78.15
2549	717	1,169	1,886	111.50	31.79	66.14	79.09
2550	722	1,477	2,199	0.70	26.35	62.51	78.31
2551	897	1,955	2,852	24.24	32.36	63.98	77.21
2552	713	1,865	2,578	-20.51	-4.60	35.92	71.43
2553	1,048	2,381	3,429	46.98	27.67	42.93	72.95
					เฉลี่ย	51.14	75.69

ที่มา: International Trade Centre คำนวณเมื่อ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2555 และจากการคำนวณ

ร้อยละ 3.21 พลาสติกและสิ่งของที่มาจากพลาสติกร้อยละ 2.29 เครื่องนุ่งห่มเครื่องประดับที่ไม่ได้ทำจากด้ายร้อยละ 1.94 เครื่องนุ่งห่ม เครื่องประดับที่ทำจากด้ายร้อยละ 1.87 และอื่นๆร้อยละ 34.69

มูลค่าการค้าระหว่างสปป.ลาว กับอาเซียน ก็มีแนวโน้มขยายตัว มาโดยตลอด จาก 663 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2544 เป็น 3,429 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2553 (ดูตารางที่ 1.3) มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้น จาก 158 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2544 เป็น 1,048 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2553 ขณะเดียวกันมูลค่าการนำเข้าสินค้าเพิ่มขึ้นจาก 505 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2544 เป็น 2,381 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2553 จากตัวเลขมูลค่าการนำเข้าและมูลค่าการส่งออกในตารางที่ 3.1.3 พบว่าสปป.ลาวมีการพัวพันการค้ากับอาเซียนเป็นอย่างมาก ซึ่ง สัดส่วนการส่งออกของสปป.ลาวไปอาเซียน เฉลี่ย จากปี พ.ศ. 2544 ถึง ปี พ.ศ. 2553 เท่ากับร้อยละ 51.14 ของการส่งออกทั้งหมด และสัดส่วนการนำเข้าของสปป.ลาว จากอาเซียน เฉลี่ย จากปี

พ.ศ. 2544 ถึง ปี พ.ศ. 2553 เท่ากับ ร้อยละ 75.69 ของการนำเข้าทั้งหมดของประเทศ และยังมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นทุกๆปี

เพื่อศึกษาการไหลเวียนทางการค้าระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กับประเทศคู่ค้าสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงมูลค่าการส่งออกสินค้า มูลค่าการนำเข้าสินค้า และมูลค่าการค้ารวมว่าเกิดจากปัจจัยอะไรบ้าง ผู้ศึกษาได้ใช้แบบจำลองแรงโน้มถ่วง(Gravity Model)มาวิเคราะห์ ปัจจุบันแบบจำลองแรงโน้มถ่วงเป็นเครื่องมือที่ได้รับความนิยมในการประยุกต์ใช้กับการค้าระหว่างประเทศ ซึ่ง ในอดีตรูปแบบการค้าระหว่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนา ส่วนใหญ่จะส่งออกทรัพยากรและสินค้าที่ใช้แรงงานไร้ฝีมือในการผลิต ในขณะที่พัฒนาแล้วส่งออกสินค้าสำเร็จรูปที่ต้องใช้ทุนมากในการผลิต ซึ่งอธิบายด้วยทฤษฎี ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่กล่าวว่าการค้าระหว่างประเทศ และการกำหนดแหล่ง ที่ตั้งในการผลิตจะถูกกำหนดจากความแตกต่างในความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิต และความแตกต่างของเทคโนโลยีของแต่ละประเทศมีอยู่ อย่างไรก็ตาม รูปแบบการค้าของแต่ละประเทศส่วนมากในปัจจุบันไม่สามารถอธิบาย ด้วยทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบได้ทั้งหมดในช่วง 10-15 ปีที่ผ่านมาเครือข่าย การผลิตข้ามพรมแดน (cross-border production networking) ในหลายประเทศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

แบบจำลองที่แสดงความสัมพันธ์ของการค้าสองฝ่าย นั่นก็คือความสัมพันธ์ระหว่างอุปทานมวลรวมของประเทศผู้ส่งออก และอุปสงค์มวลรวมของประเทศผู้นำเข้า กับสองตัวแปรหลักที่ใช้ อธิบายการส่งออก และการนำเข้าระหว่างสองประเทศ คือ ขนาดเศรษฐกิจของประเทศ และระยะห่างระหว่างสองประเทศ(Tinbergen, 1962) ซึ่งประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่มักจะมีการส่งออก และการนำเข้าระหว่างประเทศมากกว่าประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดเล็ก และประเทศที่มีระยะทางระหว่างประเทศใกล้กันจะมีการส่งออกและการนำเข้าระหว่างประเทศมากกว่าประเทศที่มีระยะทางไกลกัน เนื่องจากระยะทางจะเป็นตัวสะท้อนถึงต้นทุนการขนส่งที่เพิ่มขึ้น มีงานศึกษาในอดีตหลายงานที่ใช้แบบจำลองแรงโน้มถ่วง(Gravity)ในการวิเคราะห์การค้าระหว่างประเทศ เช่น Soloaga and Winters(2001), Freund(2000), Egger and Pfaffermayr(2003), Roberts(2004), Cheng and Wall(2005), Baldwin and Taglioni(2006) เป็นต้น แต่งานศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพียงการวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่มีต่อประเทศสมาชิกและประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกเท่านั้น ไม่ได้วิเคราะห์ถึงแนวโน้มทางการค้าที่เกิดขึ้นกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน แต่ก็มีงานศึกษาของ Athukorala and Yamashita(2006) ที่ได้วิเคราะห์ถึงรูปแบบและแนวโน้มทางการค้าที่เกิดขึ้นกับประเทศภายในภูมิภาค และประเทศนอกภูมิภาคเอเชียตะวันออก แต่งานศึกษาดังกล่าวจะเน้นประเด็นของการแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตในสินค้าอุตสาหกรรมภาพรวม และสินค้าอุตสาหกรรมส่วนประกอบเท่านั้นไม่ได้ศึกษาในภาพรวมของสินค้าทั้งหมด(มนิสานวลเต็ม พ.ศ. 2553)

สำหรับงานศึกษาในส่วนของสปป.ลาว ในอดีต ที่ใช้แบบจำลองแรงโน้มถ่วงมาวิเคราะห์ กระแสการค้าของสปป.ลาว จะมีตำแหน่งที่ไม่ได้ศึกษาโดยตรงต่อกับสปป.ลาว เช่น (ธนิดา ขุนทองน้อย พ.ศ.2550)ศึกษาความสามารถทางการค้าของกลุ่มประเทศอาเซียน (ชุดิศร แก้วบรรจง พ.ศ. 2554) ศึกษาศักยภาพการค้าของประเทศไทยภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน (Nguyen Trung Kien and Yoshizo Hashimoto 2005)วิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของเขตการค้าเสรีอาเซียน โดยใช้ข้อมูล panel รายประเทศ (Sandra Pocet 2006)ศึกษาการรวมกลุ่มเศรษฐกิจของมณฑลยูนนานกับประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (Hiroyuki Taguchi 2011)ศึกษาการรวมกลุ่มการค้าของไทยกับประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง การประเมินการใช้แบบจำลองทางการค้า Gravity (Roberts 2004)คาดการณ์ผลกระทบจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน เป็นต้น จากการแลเห็นปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษากระแสการค้าระหว่างสปป.ลาว กับอาเซียน โดยใช้แบบจำลองแรงโน้มถ่วง เพื่อศึกษาถึงรูปแบบและแนวโน้มการส่งออก การนำเข้า และการค้าในภาพรวมของสปป.ลาว โดยเฉพาะศึกษาถึงปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อมูลค่าการส่งออก มูลค่าการนำเข้า และมูลค่าการค้ารวมของสปป.ลาว กับประเทศคู่ค้าสมาชิกอาเซียน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงรูปแบบและแนวโน้มการส่งออก การนำเข้า และการค้าในภาพรวมของ สปป.ลาว โดยเฉพาะศึกษาถึงปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อมูลค่าการส่งออก มูลค่าการนำเข้า และมูลค่าการค้ารวมของสปป.ลาว กับประเทศคู่ค้าสมาชิกอาเซียน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1.) การที่ทราบถึงรูปแบบและแนวโน้ม การส่งออก การนำเข้า และการค้าในภาพรวมของ สปป.ลาว จะทำให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้เกี่ยวข้อง สามารถเตรียมความพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของทิศทางการค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.) ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่สำคัญอะไรบ้างที่ส่งเสริมให้การส่งออก การนำเข้า และการค้ารวมของสปป.ลาว กับประเทศคู่ค้าสมาชิกอาเซียนขยายตัว และปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้การส่งออก การนำเข้า และการค้ารวมของสปป.ลาว กับประเทศคู่ค้าสมาชิกอาเซียนลดลง อันจะนำไปสู่แนวทางในการวางแผน นโยบาย และกำหนดกลยุทธ์ทางการค้า ซึ่งเป็นการขยายการค้าและการลงทุนระหว่างกัน

3.) นอกจากนี้ยังสามารถใช้งานศึกษานี้เป็นแนวทางช่วยตัดสินใจแก่ผู้ที่สนใจไปลงทุนผลิตสินค้าใน สปป.ลาวเพื่อส่งออกต่างประเทศต่างๆ

1.4 ขอบเขตการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงรูปแบบและแนวโน้มการส่งออก การนำเข้า และการค้าในภาพรวมของ สปป.ลาว โดยเฉพาะเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อมูลค่าการส่งออก มูลค่าการนำเข้า และมูลค่าการค้ารวมของ สปป.ลาว กับประเทศคู่ค้าสมาชิกอาเซียน โดยใช้ข้อมูลแบบพาแนล (Panel Data) เนื่องจากสามารถวิเคราะห์ได้ทั้งผลกระทบข้ามประเทศในช่วงเวลาเดียวกันและข้ามช่วงเวลา ในประเทศเดียวกันได้ และช่วงเวลาในการศึกษาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001 – 2010 ศึกษา 15 ประเทศ คือ ประเทศสมาชิกอาเซียน 7 ประเทศที่ สปป.ลาว ทำการค้า ได้แก่ กัมพูชา อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม นอกจากนี้จะเพิ่มข้อมูลประเทศที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าการส่งออก มูลค่าการนำเข้า และมูลค่าการค้ารวมของ สปป.ลาว อีก 8 ประเทศ ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เบลเยียม และเยอรมัน เพื่อใช้เป็นตัวแปรควบคุมให้ผลการศึกษามีความชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากประเทศเหล่านี้เป็นประเทศคู่ค้ารายใหญ่ของโลก รวมทั้งเป็นประเทศคู่ค้าสำคัญของ สปป.ลาว อีกด้วย